

и больше начинают действовать как доминирующие системы координат в процессе конструирования коллективных и личностных идентичностей.

Таким образом, представленный анализ идей, лежащих в основе теорий постмодернизма, служит ярким свидетельством не завершенности, а лишь начальной стадии развития научной дискуссии относительно того, как следует воспринимать взаимосвязь модернизма и постмодернизма на нынешнем этапе существования человеческого общества. Необходимо обсуждать далеко неоднозначные утверждения постмодернистских теорий, лежащие в основе объяснения феноменов массовой культуры и культуры в целом. Можно достаточно остро дискутировать по поводу роли массмедиа в современном мире и относительно обоснованности утверждения того, что они «захватили реальность». Еще многое предстоит проанализировать в структуре механизма нового типа потребления, который сформировался в XX в. и получает сегодня распространение, если не среди всех членов общества, то, по крайней мере, среди его довольно значительной части, и если не в равной мере во всех странах, то, как минимум, в наиболее технологически развитых из них. Весьма неоднозначными выглядят утверждение постмодернистами упадка метанарративов и констатация ими реальности процесса размывания пространственно-временных границ социума. Не вполне обоснованным представляется аргументация, направленная на объяснение взаимопроникновения «высокого» искусства и массовой (популярной) культуры, эстетического вкуса и разнообразных стилей жизни, о которых

столь активно говорят постмодернисты. Некоторые изменения, приведшие к тому, что о подобных вещах стало возможным говорить, произошли задолго до того момента, когда предположительно начал развиваться постмодернизм.

Именно в силу наличия обозначенных выше опорных точек критики постмодернизма остается открытым ключевой вопрос о том, какие трансформации и свойства социума призваны отразить два широко используемых в современных социальных науках понятия – модернизм и постмодернизм – смену этапов или логики развития человеческой цивилизации? А, возможно, мы наблюдаем вполне логичное продолжение модернистской стадии развития социума?

ЛИТЕРАТУРА

1. Baudrillard, J. *Simulacra and Simulation* / J. Baudrillard, S.F. Glaser. – Michigan: Michigan Press, 1995. – 164 p.
2. Crook, S. *Postmodernization: Changes in Advanced Society* / S. Crook, J. Pakulski, M. Waters. – London: Sage Publications, 1992. – 272 p.
3. Harvey, D. *The Condition of Postmodernity* / D. Harvey. – Oxford: Wiley-Blackwell, 1991. – 392 p.
4. *The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture* / H. Foster. – New York: New Press, 2002. – 183 p.
5. Strinati, D. *An Introduction to Theories of Popular Culture* / D. Strinati. – 2nd edition. – London: Routledge, 2004. – 304 p.

SUMMARY

The ideas of S. Crook, J. Pakulski, M. Waters, D. Harvey, D. Strinati, J. Baudrillard concerning the stages of contemporary society's development – modernism and postmodernism – are considered. The main characteristics of modernistic culture and of postmodernistic culture are analyzed on the basis of critical approach towards the consideration of the process of culture postmodernization in human society.

Поступила в редакцию 04.11.2013 г.

УДК 316.346.3–057.36

У.Р. Маісеенка,

начальнік дзяржаўнай установы адукацыі «Інстытут пагранічнай службы Рэспублікі Беларусь», генерал-маёр

ТЭАРЭТЫЧНЫЯ АСНОВЫ Выхавання ПАТРЫЯТЫЗМУ Ў КУРСАНТАЎ ДЗЯРЖАЎНАЙ УСТАНОВЫ АДУКАЦЫІ «ІНСТЫТУТ ПАГРАНІЧНАЙ СЛУЖБЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ»

У сучасных умовах у патрыятычным выхаванні як асноўнай складовай маральна-псіхалагічнага забеспячэння аператыўна-службовай дзейнасці ўсё большае значэнне набывае выхаванне абаронцаў граніцы на лепшых традыцыях пагранічных войск і пагранічных рытуалах.

Менавіта ў іх заключаецца вялікая сіла прыкладу, якая дапамагае воінам трымаць раўненне на герояў мінулага і сучаснага,

атрымаць правільнае ўяўленне аб гераічных справах старшага пакалення пагранічнікаў, ведаць слаўны шлях, які прайшлі пагранічныя войскі, пранікнуцца павагай да цяжкай і ганаровай пагранічнай службы.

Пачуццё патрыятызму было і застаецца вышэйшай маральнай каштоўнасцю воіна-грамадзяніна. Яно напаяе сэнсам воінскую службу на карысць Айчыны. Сваю любоў да Радзімы, вернасць воінскаму абавязку, воіны-

паграчнікі здзяйсняюць у ходзе нясення службы на граніцы.

Згодна з Канцэпцыяй нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь, «умацаванне духу патрыятызму» з'яўляецца адным з асноўных нацыянальных інтарэсаў Рэспублікі Беларусь у сацыяльнай сферы [10, разд. II, гл. 2, арт. 12]. Адной з асноўных унутраных крыніц ваенных пагроз у ваеннай сферы, вызначаных у гэтым жа дакуменце, з'яўляецца «паслабленне ў грамадстве пачуцця патрыятызму, гатоўнасці грамадзян да ўзброенай абароны незалежнасці і тэрытарыяльнай цэласнасці, суверэнітэту і канстытуцыйнага ладу Рэспублікі Беларусь [10, разд. III, гл. 5, арт. 35; 1, с. 23].

Варта адзначыць, што ў Кодэксе Рэспублікі Беларусь аб адукацыі вызначана асноўная задача выхавання: «фарміраванне грамадзянскасці, патрыятызму і нацыянальнай самасвядомасці на аснове дзяржаўнай ідэалогіі» [2, с. 19].

Гэтыя факты азначаюць, што праблема выхавання пачуцця патрыятызму ў грамадзян Рэспублікі Беларусь пасля яе прававога замацавання набыла статус дзяржаўнай задачы. У сувязі з гэтым змяняецца падыход да пытання патрыятычнага выхавання. У сучасных умовах неабходны сістэмны, глыбокі, усебаковы аналіз праблемы фарміравання патрыятызму ў грамадзян Рэспублікі Беларусь. Адным з бакоў такога аналізу з'яўляецца абагульненне і сістэматызацыя вопыту патрыятычнага выхавання з наступнай яго тэарэтызацыяй.

Спынімся на некаторых паняццях, якія маюць дачыненне да працэсу патрыятычнага выхавання.

Перш за ўсё, неабходна даць вызначэнне паняцця «выхаванне ў вышэйшай школе», пад якім разумеецца «мэтанакіраваны, спецыяльна арганізаваны педагогічны працэс узаемадзеяння педагога са студэнтамі, ажыццяўленне арганізацыі разнастайнай дзейнасці з мэтай фарміравання ў іх палітычных, маральных, эсэтычных, фізічных якасцей, развіцця іх здольнасцей і сутнасных сіл, станаўлення адносінаў з навакольным светам і людзьмі» [5, с. 180].

Выхаваць грамадзяніна – значыць падрыхтаваць чалавека да ўдзелу ў вырашэнні бягучых і перспектывных задач нашай дзяржавы, выканання функцый гаспадара і працаўніка, арганізатара і выканаўцы, абаронцы Радзімы і, у канчатковым рахунку, да ўдзелу ў свядомай і актыўнай дзейнасці. Важна, каб чалавек не на словах, а на справе адчуваў сваю грамадзянскую адказнасць, пераадолеў сацыяльную абыякавасць, выконваў свае абавязкі перад іншымі людзьмі, грамадствам і дзяржавай [7, с. 17].

Выхаванне выступае як складаны педагогічны працэс, які звязаны з дзейнасцю суб'ектаў

гэтага працэсу, з іх актыўнасцю. Ён абавязкова падразумявае змены ў інтэлектуальнай, эмацыянальнай, фізічнай сферах асобы, яе ўзбагачэнне і ўдасканаленне. Такім чынам, выхаванне патрыятызму ў курсантаў неабходна разглядаць як арганізаваны і мэтанакіраваны працэс, падчас якога ў свядомасці апошніх адбываюцца пэўныя якасныя змены.

Варта адзначыць, што патрыятычнае выхаванне з'яўляецца складовай часткай выхаваўчай работы ў органах пагранічнай службы. Яно накіравана на фарміраванне ў ваеннаслужачага любові да Радзімы, павагі да яе гісторыі, беражлівых адносін да нацыянальных традыцый, вернасці воінскаму абавязку, баявым традыцыям пагранічнай службы.

Для выхавання патрыёта неабходна сістэма арганізаванай мэтанакіраванай дзейнасці. Упраўленне працэсам патрыятычнага выхавання – гэта навукова абгрунтаваны адбор і выкарыстанне зместу, форм і метадаў, якія не толькі на дадзенай стадыі патрыятычнага развіцця асобы і калектыву будуць найбольш эфектыўнымі, але і прывядуць да росту агульнага ўзроўню патрыятычнага выхавання.

Патрыятызм (ад грэч. *patris* – радзіма, бацькаўшчына) ёсць маральны і палітычны прынцып, сацыяльнае пачуццё, месцам якога з'яўляецца любоў да сваёй Айчыны, адданасць ёй, гонар за яе мінулае і сучаснасць, імкненне абараняць інтарэсы Радзімы [3, с. 188]. Патрыятызм – гэта найважнейшая сацыяльная каштоўнасць, адзін з самых значных фактараў забеспячэння жыццядзейнасці супольнасці людзей.

Неабходна падрабязна спыніцца на месце патрыятызму. Даследчык В.М. Сівіцкі вылучыў яго асноўныя часткі [4, с. 24].

Патрыятызм уключае ў сябе, па-першае, прыхільнасць традыцыям бацькоў, продкаў, павагу да веры, звычаяў, каштоўнасцей свайго народа, прызнанне «свайго» і непрызнанне «чужога». Патрыятызм ёсць, такім чынам, форма сувязі часоў, спосаб самавызначэння індывіда ў чарадзе пакаленняў. Гэта таксама разуменне таго, да якога роду ты належыш.

Па-другое, патрыятызм прадугледжвае любоў да сваёй зямлі, маральнае стаўленне да яе, якое выяўляецца ў працы і беражлівых адносінах, у захаванні і абароне.

Па-трэцяе, патрыятызм – гэта ўсведамленне Радзімы як ідэальнага канцэпту, сакральна-свясчэннай сутнасці, маральнага ідэалу; рэлігійнае служэнне Радзіме як ідэі, якая сімвалізуе вышэйшы, трансцэндэнтны сэнс чалавечага жыцця – вернасць Радзіме.

Па-чацвёртае, патрыятызм – служэнне дзяржаве. У гэтым сэнсе ён прадугледжвае прызнанне дзяржаўнай улады, любоў да сацыяльна-палітычнага ладу краіны, клопат пра інтарэсы

і гістарычны лёс яе, гатоўнасць дзеля краіны на самаахвяраванне, гонар за сацыяльныя і культурныя дасягненні сваёй дзяржавы.

Аналіз многіх даследаванняў дае падставу сцвярджаць, што асноўнымі кампанентамі патрыятызму з'яўляюцца: духоўны, эмацыянальна-пачуццёвы і практыка-дзеясны.

Фарміраванне патрыятызму, адданасці воінскаму абавязку патрабуе карпатлівай і настойлівай працы, разумення кожным воінам-пагранічнікам, што яго праца з'яўляецца грамадска-неабходнай, а сумленнае нясенне службы на граніцы мае важнае значэнне, паколькі з іх працы складаецца адзіны вынік – надзейная ахова дзяржаўнай граніцы.

Вылучаюць наступныя напрамкі патрыятычнага выхавання:

- Грамадзянска-патрыятычнае выхаванне закладвае асновы грамадзянскасці асобы, фарміруе палітычную свядомасць індывіда, адказнасць за ўмацаванне і росквіт краіны.
- Ваенна-патрыятычнае выхаванне накіравана на фарміраванне гатоўнасці і здольнасці да выканання свяшчэннага абавязку па ваеннай абароне Айчыны.
- Героіка-патрыятычнае выхаванне прызначана развіваць высокія маральна-палітычныя і маральна-псіхалагічныя якасці асобы, імкненне захоўваць і памнажаць гераічныя традыцыі народа, гатоўнасць да самааддачнага служэння Радзіме.
- Народна-патрыятычнае выхаванне садзейнічае пачуццю гонару за сваю Радзіму, дасягненні ў галіне навукі, тэхнікі, эканомікі, забяспечвае сувязь грамадзяніна са сваім народам, яго каштоўнасцямі, культурнымі прыярытэтамі.

Выхаванне курсантаў як цэласны і арганізаваны працэс падпарадкоўваецца пэўным заканамернасцям і прынцыпам.

Пад заканамернасцямі выхавання будзем разумець «важныя ўстойлівыя сувязі ў выхаваўчым працэсе, рэалізацыя якіх вызначае яго ход, накіраванасць і прадуктыўнасць» [5, с. 191].

Выхаваўчаму працэсу, у тым ліку і патрыятычнаму, уласцівы наступныя заканамернасці:

1. Накіраванасць выхавання, яго мэта і змест, ідэалагічныя і маральна-эстэтычныя каштоўнасці заўсёды прадвызначаюцца грамадствам, пануючым класам або партыяй.

2. Выхаванне арганічна звязана з навучаннем курсантаў.

3. Выхаванне абавязкова на станоўчы пачатак у курсанце.

4. Выніковасць выхавання павышаецца, калі яно абавязкова аднолькава актыўна на вербальныя і невербальныя (дзеясныя) формы і метады ўплыву на асобу курсанта, на адзінства слова і справы.

5. У выхаваўчым працэсе нярэдка выяўляецца супраціўленне асобы курсанта тым педагагічным уздзеянням, якія на яго аказваюцца звонку арганізатарамі выхавання, або уласным намаганням у працэсе самавыхавання.

Пад прынцыпамі выхавання ў вышэйшай школе будзем разумець асноўныя зыходныя палажэнні, ідэі, якія вызначаюць працэс выхавання курсантаў, яго кірунак, змест, выбар метадаў, сродкаў і форм.

Нашы даследаванні ў галіне педагагічнай адукацыі, тэарэтычны аналіз існуючых у педагагіцы падыходаў да праблемы дазваляюць вылучыць наступныя асноўныя прынцыпы выхавання:

- мэтанакіраванасць і ідэйнасць выхаваўчага працэсу;
- гарманізацыя агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей;
- гарманізацыя асобных і грамадскіх інтарэсаў;
- сувязь выхавання з жыццём, з сучасным узроўнем сацыяльна-палітычнага і культурнага развіцця грамадства;
- выхаванне асобы ў калектыве;
- прыродаадпаведнасць выхавання;
- павага да асобы курсанта;
- выхаванне ў працэсе дзейнасці і зносінаў.

Неабходна вылучыць асноўныя тэарэтыка-метадалагічныя прадпасылкі патрыятычнага выхавання курсантаў ваеннай установы вышэйшай адукацыі [6, с. 11–12]:

Па-першае, нельга адасабляць паняцце «нацыянальны патрыятызм». Патрыятызм – катэгорыя не нацыянальная, а дзяржаўная. Так, патрыятызм грамадзян Рэспублікі Беларусь не павінен быць «справай» толькі саміх беларусаў, а мець адносіны да ўсіх катэгорый грамадзян дзяржавы: рускіх, палякаў, украінцаў, яўрэяў і інш. Гэта абазначае – патрыятызм грамадзян. Таму так цесна ў педагагічнай навуцы і практыцы ўвязваюцца два паняцці «грамадзянскасць» і «патрыятызм». У 1999 г. Міністэрства адукацыі зацвердзіла «Канцэпцыю выхавання дзяцей і вучнёўскай моладзі ў Рэспубліцы Беларусь», дзе адной з задач выхавання з'яўляецца «фарміраванне патрыятызму і грамадзянскасці» [5, с. 186].

Дадзены прынцып знайшоў сваё практычнае ўвасабленне ў сістэме выхаваўчай работы курсантаў дзяржаўнай установы адукацыі «Інстытут пагранічнай службы Рэспублікі Беларусь», у якой вылучаюць асобны раздзел – грамадзянска-патрыятычнае выхаванне:

- грамадзяне нашай дзяржавы – Рэспублікі Беларусь, цеснымі сувязямі, гістарычнымі, маральнымі і духоўнымі, звязаны з народамі Расійскай Федэрацыі, перш за ўсё – з рускімі. Мы маем глыбокія агульныя

карані. Беларусы і рускія, як украінцы і некаторыя іншыя народы, належаць да славянскага этнасу. У лёсе, культуры гэтых народаў шмат агульнага і з цяжкасцю падзяляемага. Дадзеныя факты вызначаюць неабходнасць уліку гэтага прынцыпу ў методыцы патрыятычнага выхавання курсантаў, што вызначае змест выхаваўчай работы;

- выхаванне патрыятызму і грамадзянскасці неразрыўна звязана з маральнымі катэгорыямі, якія знаходзяць сваё ўвасабленне ў найважнейшай маральнай катэгорыі – катэгорыі «доўг». Грамадзянін і патрыёт – гэта чалавек доўгу. Дадзеная катэгорыя звязвае разам іншыя найважнейшыя маральныя катэгорыі: «гонар», «доблесць», «мужнасць». Пазначаная тэарэтыка-метадычная пасылка знаходзіць сваё адлюстраванне ў імкненні сфарміраваць у курсантаў пачуццё патрыятычнага абавязку (канстытуцыйнага абавязку), што ахоплівае важнае кола абавязкаў грамадзяніна перад грамадствам, законам, дзяржавай;
- выкарыстанне прынцыпаў і методыкі гістарычнага матэрыялу ў мэтах патрыятычнага выхавання. Аб'ектыўнае, мэтанакіраванае выкарыстанне гістарычнага матэрыялу ў выхаваўчым працэсе становіцца традыцыяй і прыносіць несумненную карысць.

Асаблівая ўвага надаецца пытанню асвятлення гісторыі савецкага перыяду. І ў сувязі з гэтым важна не ўтрыраваць недахопы савецкага мінулага, а акцэнтаваць увагу на галоўным і вызначальным ў савецкім перыядзе гісторыі, на прагрэсіўным і павучальным. «Акцэнтаванне ўвагі на недахопах нашага савецкага мінулага, утрыраванасць гэтых недахопаў, – непатрыятычна па сутнасці» [6, с. 14–15].

- у выхаваўчай патрыятычнай рабоце найважнейшым прыярытэтам з'яўляецца героіка Вялікай Айчыннай вайны. У рэспубліцы накоплены багаты вопыт выкарыстання гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў мэтах выхавання. Пры правядзенні выхаваўчай работы з курсантамі неабходна рашуча раскрываць спробы любой фальсіфікацыі патрыятычнай і гераічнай сутнасці апошняй вайны;
- выхаваўчую работу па фарміраванні пачуцця патрыятызму неабходна праводзіць у цеснай сувязі з рэлігіяй. У межах гэтага пункта ў органах пагранічнай службы Рэспублікі Беларусь дзейнічае пагадненне з Беларускай Праваслаўнай Царквой. «Праваслаўе, якое вядзе свой пачатак ад ранняга хрысціянства, цалкам можна разглядаць як адно з вучэнняў, якое папярэдняе славянскаму сацыялізму» [6, с. 15]. Царква заўсёды і ўсюды прэтэндуе на ролю захавальніцы духоўнай і культурнай памяці народа. Неабходна адзначыць, што

ў мінулым рэлігія асвятляла ўладу, з'яўлялася пануючай ідэалогіяй: яна пранізвала ўсе органы дзяржавы, усе рытуалы і абрады, у тым ліку і ў арміі. На думку Л.Н. Ціханава, «у цяперашні час выступаць супраць рэлігіі азначае выступаць супраць традыцый, на якіх трымаюцца культура і менталітэт грамадзян Расіі і Беларусі» [6, с. 15].

Неабходна падкрэсліць, што ў сродках масавай інфармацыі адмаўляецца само паняцце хрысціянскага патрыятызму і права хрысціян на нацыянальную самабытнасць, нацыянальнае самавыяўленне, спасылаючыся пры гэтым на сусветны характар Праваслаўя і забываючы гістарычны вопыт Царквы. У Свяшчэнным пісанні падзвігі, якія паказваюць любоў да свайго народа, прадстаўлены нараўне з найвялікшымі падзвігамі веры. Шэраг старазапаветных біблейскіх персанажаў даюць нам ўзоры высокага патрыятызму, праяўленага ў любові да свайго народа.

- работа па выхаванні патрыятызму будзе на аснове дзяржаўнай ідэалогіі Рэспублікі Беларусь, пастаяннай і мэтанакіраванай падтрымцы курсу кіраўніцтва краіны на кансалідацыю грамадства, развіццё і ўмацаванне дзяржавы.

Такім чынам, патрыятызм – значная каштоўнасць, якая прысутнічае ва ўсіх сферах жыцця грамадства і дзяржавы. Ён з'яўляецца важнейшым духоўным набыткам асобы, характарызуе вышэйшы ўзровень яе развіцця і праяўляецца ў актыўнай дзейнасці на карысць Радзімы.

Выхаванне патрыятызму ў курсанта як грамадзяніна Рэспублікі Беларусь – праблема асаблівай важнасці. Задача патрыятычнага выхавання шматгранная і патрабуе пастаяннага тэарэтычнага асэнсавання, мэтай якога з'яўляецца своечасовае ўдакладненне зместу гэтага працэсу. Патрыятычнае выхаванне ўяўляе сабой сістэму арганізаванай і кіраванай дзейнасці, якая зводзіцца да навукова абгрунтаванага адбору і выкарыстання зместу, форм і метадаў, якія не толькі на дадзенай стадыі патрыятычнага развіцця асобы і калектыву будуць найбольш эфектыўнымі, але і прывядуць да росту агульнага ўзроўню патрыятычнага выхавання.

ЛІТАРАТУРА

1. Нацыянальная бяспека Рэспублікі Беларусь / С.В. Зась [і інш]; пад рэд. М.В. Мясніковіча і Л.С. Мальцава. – Мінск: Беларуская навука, 2011. – 557 с.
2. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адукацыі. – Мінск: РІВШ, 2011. – 352 с.
3. Мельнік, У.А. Дзяржаўная ідэалогія Рэспублікі Беларусь: канцэптуальныя асновы / В.А. Мельнік; навук. рэд. П.Г. Нікіценка. – Мінск: Тэсей, 2007. – 280 с.
4. Сівіцкі, У.М. Нацыянальная культура як крыніца патрыятызму / У.М. Сівіцкі // Ідэалагічныя аспекты ваеннай бяспекі Рэспублікі Беларусь. – 2011. – № 3 – С. 23–29.

5. Піонава, Р.С. Педагогіка вышэйшай школы: вучэб. дапам. / Р.С. Піонава. – Мінск: Вышэйш. шк., 2005. – 303 с.
6. Ціханаў, Л.Н. Выхаванне моладзі ў духу грамадзянскасці і патрыятызму на аснове дзяржаўнай ідэалогіі Рэспублікі Беларусь / Л.М. Ціханаў // Патрыятычнае выхаванне як складовая частка дзяржаўнай ідэалогіі Рэспублікі Беларусь. Выхаванне моладзі ў духу грамадзянскасці, патрыятызму і гатоўнасці да ваеннай службы: матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф. – Мінск: МА РБ, 2003. – С. 3–16.
7. Сераштан, В.А. Роля і месца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь у дзяржаўнай сістэме патрыятычнага выхавання / В.А. Сераштан // Патрыятычнае выхаванне як складовая частка дзяржаўнай ідэалогіі Рэспублікі Беларусь. Выхаванне моладзі ў духу грамадзянскасці, патрыятызму і гатоўнасці да ваеннай службы: матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф. – Мінск: МА РБ, 2003. – С. 17–26.

SUMMARY

The theoretical aspects of the patriotic education of cadets of a military higher education establishment are considered by example of «The Border Service Institute of the Republic of Belarus». Particular patterns, the main principles of cadets' training as well as purposefulness and moral intelligence of their education are defined here.

Patriotic education is formed on the basis of state ideology of the Republic of Belarus, continuous and purposeful support provided by the state authorities and aimed at society consolidation and development and strengthening of the state.

Паступіў у рэдакцыю 10.10.2013 г.

УДК 316.346.3–053.81:61

В.Р. Шухатович,

кандидат социологических наук, доцент, заведующий сектором социологии здоровья и человеческого развития Института социологии НАН Беларуси

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ПРИЗВАНИЕ КАК ФАКТОР ЗДОРОВЬЯ МОЛОДЕЖИ

Обращение к проблематике здоровья во взаимосвязи с профессиональным призванием объясняется стремлением к поиску социальных ресурсов улучшения демографической ситуации в Беларуси, акцентированием на значимость духовных аспектов демографического благополучия.

Республика Беларусь переживает демографический кризис, который характеризуется низкой ожидаемой продолжительностью жизни, высокой смертностью взрослого населения, низкой рождаемостью и, как следствие, депопуляцией. Несмотря на определенную стабилизацию ситуации и улучшение ряда показателей здоровья населения Беларуси (снижение младенческой и детской смертности, увеличение рождаемости, сокращение депопуляции) проблема сохраняет свою актуальность.

Состояние здоровья молодежи в значительной мере определяет жизнеспособность общества, его дальнейшее демографическое, социальное и экономическое развитие.

Особенности здоровья молодежи Беларуси. Характеризуя здоровье молодежи Беларуси на популяционном уровне, необходимо отметить некоторые его особенности:

1. На протяжении последнего десятилетия наблюдалось численное сокращение группы детей и молодежи (в возрасте 14–30 лет почти на 10 %; в возрасте 0–17 лет почти на треть) [1, с. 29]. Согласно статистическим расчетам, численность поколения, которое придет на смену сегодняшней молодежи через пятнадцать лет, будет примерно в полтора раза меньше [1, с. 119]. Перед обществом стоит задача в максимальной степени сохранить

человеческий капитал подрастающего поколения.

2. За период 2005–2012 гг. в возрастной группе 0–30 лет произошло существенное снижение общего показателя смертности, что, наряду со снижением смертности в более старших возрастных группах, привело к увеличению ожидаемой продолжительности жизни населения Беларуси на 3,7 года – с 68,5 до 72,2 [2, с. 157].

3. Смертность от внешних причин является основной причиной смертности в возрастных группах 15–19, 20–24, 25–29 лет [1, с. 90–95]. Выработка релевантных решений по улучшению ситуации и их дальнейшая легитимация со стороны населения представляется не простой задачей, поскольку многие вопросы выходят в плоскость культуры. Опыт показывает, что эффективные меры способны привести к снижению остроты проблем. Так, в Беларуси за 2005–2011 гг. удалось почти в полтора раза снизить численность умерших от несчастных случаев, связанных с дорожно-транспортными происшествиями [1, с. 111].

4. Процессы, характеризующие состояние и динамику здоровья молодежи Беларуси, в целом неоднозначны, иногда разнонаправлены. В частности, это касается смертности от суицидов: за 2005–2011 гг. среди мужчин в возрасте 20–29 лет и женщин в возрасте 25–29 лет произошло существенное снижение уровня суицидов, а у женщин в возрасте 15–25 лет наблюдался его рост [1, с. 108]. Уровень смертности от суицидов в Беларуси, несмотря на тенденцию к снижению, остается высоким, особенно среди мужского и сельского населения. Сохраняется высокий уровень заболеваемости алкоголизмом.